

JERZY JÓZEF KOPEĆ CP

SYMPOZJUM LITURGICZNE
„PRZYGOTOWANIE DO MAŁŻEŃSTWA W PARAFII I RODZINIE”
LUBLIN – KUL 11 MAJA 1994 R.

Zorganizowane przez Katedrę Liturgiki w Roku Rodziny sympozjum: „Przygotowanie do małżeństwa” skierowało uwagę uczestników na tę wspólnotę ludzką, która jest otwarta na realizację zarówno celów zbawienia, jak i szczytnych zadań społecznych. Małżeństwo, jako dzieło natury stworzonej przez Boga, od początku swojego istnienia, zgodnie z zamysłem Stwórcy służy zbawieniu człowieka, w pełni jednak plany Boże urzeczywistniają się dopiero w małżeństwie podniesionym przez Chrystusa Pana do godności sakramentu. „Poprzez chrzest bowiem mężczyzna i kobieta zostają definitywnie włączeni w nowe i wieczne przymierze, w przymierze oblubieńcze Chrystusa z Kościołem. Właśnie z racji tego niezniszczalnego włączenia, tak głęboka wspólnota życia i miłości małżeńskiej ustanowiona przez Stwórcę, doznaje wywyższenia i włączenia w miłość oblubieńczą Chrystusa, zostaje wsparta i wzbogacona Jego mocą zbawczą” (FC 13). Pamiętać jednak należy, że ten wspaniały ideał zamiarów Bożych i myśli Kościoła jest realizowany przez ludzi słabych. Współdziałając jednak z łaską Bożą i z Kościołem, małżonkowie – a później rodzice – powinni starać się osiągnąć, w miarę swoich sił, jak najpełniejszą realizację Bożego zamiaru. Jego podjęciu służą różne formy przygotowania, które dziś akcentuje zarówno Kościół jak i społeczność ludzka. Na wielką rangę tego problemu zwraca uwagę kerygma Jana Pawła: „Bardziej niż kiedykolwiek, w naszych czasach konieczne jest przygotowanie młodych do małżeństwa i życia rodzinnego. W niektórych krajach są jeszcze rodziny, które według dawnych zwyczajów same troszczą się o przekazywanie młodym tych wartości, które odnoszą się do życia małżeńskiego i rodzinnego, poprzez stopniowe wychowywanie i wprowadzanie w te problemy. Jednakże zmiany, które dokonały się w łonie prawie wszystkich współczesnych społeczeństw, wymagają tego, ażeby nie tylko rodzina, ale także społeczeństwo i Kościół podjęły wysiłek odpowiedniego przygotowania młodych do odpowiedzialności za ich własne jutro. Wiele negatywnych zjawisk, na które skarżą się dziś rodziny, wypływa z faktu, że w nowych sytuacjach młodzi nie tylko tracą z oczu właściwe widzenie hierarchii wartości, ale i z tego, że nie mając już pewnych kryteriów postępowania, nie umieją sprostać nowym trudnościom ani ich rozwiązać. Doświadczenie jednakże uczy, że młodym ludziom dobrze przygotowanym do życia rodzinnego udaje się to na ogół lepiej niż innym” (FC 66).

Temat sympozjum „Przygotowanie do małżeństwa” należy uznać za aktualny – jak stwierdził w swoim słowie wstępnym ks. prorektor Bolesław Bartkowski – w kontekście współczesnych potrzeb Kościoła i wspólnoty ludzkiej. Otwierając sympozjum w roku 75-lecia KUL prorektor przywołał jeszcze jedną ważną rocznicę w dziejach uniwersytetu. W tym roku akademickim minęło 20 lat od powołania w centrum Ruchu „Światło-Życie” na Sławinku w Lublinie specjalnego Studium Formacji Pastoralno-Liturgicznej. Jego status, zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu w 1973 r., został

przygotowany przez dwóch wielkich charyzmatyków życia liturgią w Kościele posoborowym: ks. prof. Franciszka Blachnickiego i ks. dra Wojciecha Danielskiego. Celem studium stała się formacja duszpasterzy – moderatorów wspólnot służby liturgicznej, rekolekcji oazowych, zespołów ewangelizacyjnych, deuterokatechumenalnych i kręgów apostołstwa świeckich. Od 1984 r. formacja w studium została połączona z Instytutem Teologii Pastoralnej KUL, pozostając pod naukową opieką Katedry Liturgiki. Obecnie studiuje w nim 39 osób, w tym 27 z Polski, 8 ze Słowacji i 4 z Ukrainy. Zarówno uczący się w studium, jak i jego absolwenci – obok studentów KUL – znaleźli się w auli na okolicznościowym sympozjum.

Mając na uwadze 20-lecie Studium Formacji Pastoralno-Liturgicznej, słowo powitania wygłosił także ks. prałat mgr Henryk Bolczyk, Krajowy Moderator „Ruchu Światło-Życie”. Wspomnił on o posoborowym typie dokształcania duchowieństwa KUL-u. W tej formacji brało udział – z wielkim zaangażowaniem – około 300 duchownych z całej Polski. Ruch „Światło-Życie” od początku wspomagał studium, udostępniając mu bazę aprowizacyjną i pomieszczenia na zajęcia dydaktyczne.

Prace sympozjum podzielono na dwie sesje. W pierwszej zostały wygłoszone dwie prelekcje, w drugiej trzy referaty.

Wykład dr Katarzyny Kukołowicz: „Rodzina jako środowisko wychowujące do życia w małżeństwie i wspólnocie” podjął ważki problem socjalizacji młodego pokolenia do życia w społeczności rodzinnej. Przez swe codzienne interakcje rodzina staje się szkołą charakteru dla młodych ludzi. Stwarzając szansę dla wychowania i zmiany obrazu siebie, kształtuje ona sferę wyższych wartości, empatii i kultury bycia na co dzień z innymi przez akceptację i współdziałanie z drugim człowiekiem. Radosne doświadczenie osoby i przyjęcie drugiego człowieka takim, jakim on jest, stanowi fundament najskuteczniejszego budowania wspólnoty międzyludzkiej. Otwarta na rodzinę wspólnota małżeńska ciągle aktualizuje swą miłość. W środowisku rodzinnym człowiek doświadcza poczucia bezpieczeństwa i świadomości własnej godności, dowiadyuje się, co to znaczy kochać i być kochanym, czyli w konsekwencji, co znaczy być osobą. Rodzina jako miejsce spotkania pokoleń pomaga jednostce w osiągnięciu mądrości życiowej i rozwoju własnej sylwetki duchowej przez harmonijne kształtowanie sfery uczuć, intelektu i woli oraz godzenie praw własnych z wymogami życia we wspólnocie ludzkiej. To doświadczenie drugiej osoby jako najwyższej wartości młody człowiek przenosi do własnego małżeństwa i rodziny.

Kolejna prelekcja – ks. dra Ryszarda Sztuchmilera – była poświęcona „Celowi małżeństwa w doktrynie Soboru Watykańskiego II i Kodeksie Prawa Kanonicznego z r. 1983”^{*} Autor stwierdził, że w posoborowej kerygmie kościelnej obserwuje się „dojrzewanie” nauki o małżeństwie i jego celach, z wyraźnym poszerzeniem zadań prokreacyjnych i wychowawczych o personalistyczne pojęcie miłości małżeńskiej, dobro małżonków, wspólnotę życia, ich doskonalenie się i wzajemne uświęcanie. Kodeks z 1983 r., mówiąc o miłości małżeńskiej (kan. 1055, 1061 i 1125), nie przyznał jej jednak waloru prawnego.

^{*} Szerzej na ten temat zob. R. S z t y c h m i l e r. *Doktryna Soboru Watykańskiego II o celach małżeństwa i jej recepcja w Kodeksie Prawa Kanonicznego z roku 1983*. Lublin 1993.

Zagadnienie miłości małżeńskiej stało się przedmiotem kolejnego referatu pt. „Antropologiczne i teologiczne cechy miłości małżeńskiej”, wygłoszonego przez prof. dra hab. Jerzego Józefa Kopcia CP. Omawiając znamiona miłości, prelegent odwołał się do stanowisk personalizmu, fenomenologii, egzystencjalizmu, psychoanalizy i psychologii humanistyczno-behawiorystycznej. Kierunki te wskazują, że doświadczenie miłości wprowadza człowieka w wymiar jego osobowej tajemnicy. Nawiązując do tej orientacji nauk humanistycznych, kerygma Kościoła widzi w miłości małżeńskiej formę komunii osób. Winna być ona ludzka, pełna, wierna, wyłączna i płodna (HV 9). Boży zamysł miłości i jej cechy (1 Kor 13, 4-8; Kol 3, 12-14), które mają być odniesione do wspólnoty małżeńskiej, ukazują perykopy biblijne w obrazie jednego ciała (Rdz 1, 26-27), znaku przymierza (Jr 31, 31-34 i Mk 14, 24), miłości Chrystusa do Kościoła (Ef 5, 25-30) czy oblubieńca do oblubienicy (Pnp 1, 1-8, 14), a także pary małżeńskie: Rebeka i Izaak (Rdz 24, 48-51) czy Tobiasz i Sara (Tb 7, 9-17). Czytania biblijne odsłaniają prawdę o bogactwie miłości małżeńskiej, która jest przebóstwioną miłością Chrystusa do Kościoła. Zarówno więc starsi, jak i młodzi uczniowie Chrystusa, zgłębiając tajemnicę miłości, mają uświadomić sobie, na jakim etapie znajduje się ich doświadczenie miłości.

Problem: „Przygotowanie do małżeństwa w świetle wytycznych Episkopatu Polski” podjął w swoim referacie ks. dr Tadeusz Syczewski z Drohiczyzna. Trzy instrukcje Episkopatu wyróżniają przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie. Przygotowanie dalsze realizuje się w katechezie szkolnej, bliższe obejmuje roczną katechezę przedmałżeńską młodzieży, która ukończyła 17 lat, wreszcie bezpośrednie stanowi katecheza przedślubna, obejmująca 10 spotkań formacyjnych nupturientów z dniem skupienia na zakończenie kursu. Referent na podstawie własnych badań wśród młodych małżeństw wskazał na potrzebę wzbogacenia problematyki przygotowania, z włączeniem do formacji wzorowych małżeństw oraz specjalistów z zakresu psychologii, seksuologii i duszpasterstwa rodzin.

Inny aspekt tej problematyki podjął referat ks. mgra Piotra Petryka pt. „Oczekiwanie nupturientów odnośnie do kościelnych kursów przygotowujących do małżeństwa”. Bazując na opiniach 150 par kandydatów do małżeństwa z terenu Lublina, prelegent ukazał dwa modele kursów. Pierwszy, z 10 tradycyjnymi konferencjami, jest akceptowany przez 53% nupturientów. Zawodność tego typu formacji wiąże się z formalistycznym podejściem do kursu części nupturientów, którzy zaliczają prelekcje w różnych ośrodkach parafialnych. O wiele ciekawsza jest forma kursu w zespołach nupturientów, którzy realizują formację w małej grupie, gdzie wszyscy się znają, duszpasterska zaś troska o ten krąg spoczywa na zaangażowanych ludziach świeckich oraz wzorowych małżeństwach, które dzielą się z nupturientami swymi doświadczeniami życia we dwoje.

W dyskusji zwrócono uwagę na potrzebę personalnej formacji nupturientów nie tylko w katechezie przedmałżeńskiej, ale także w ruchach eklezjalnych i kręgach zaangażowanego laikatu (J. Kopeć). W tej formie duszpasterstwa winno się akcentować teologiczną wizję miłości daleką od ujęcia jurydycznego, a zorientowaną na budowanie osobowej więzi przyszłych małżonków. Zainteresowanie w środowisku starszej młodzieży przygotowaniem do małżeństwa należy wykorzystać jako pozytywną okoliczność wskazującą na aktualność tej problematyki (H. Bolczyk). Same kursy przedmałżeńskie można by przekształcić w model formacji deuterokatechumenalnej, akcentującej

problem wiary nupturientów i ich misji w rodzinie i Kościele (S. Hartlieb). O. Aman-tiusz OFM ze Słowacji oraz s. Bożena Roj ze Lwowa scharakteryzowali formy katechi-zacji nupturientów w ich krajach, gdzie nie ma jeszcze jednolitej formacji kandydatów do małżeństwa. Ks. P. Kulbacki z Łodzi wskazał na potrzebę włączenia do formacji nupturientów praktycznych wzorców modlitwy.

W podsumowaniu prac sympozjum kierownik Katedry Liturgiki, prof. Kopeć CP, wskazał, że problem przygotowania do małżeństwa nabiera wyjątkowej rangi w Kościele polskim wobec progresji rozwodów, bolesnej patologii częstych aborcji, wzrostu liczby rodzin niepełnych czy „chudych lat” w zawieraniu małżeństw. Dlatego formacją nupturientów należy zainteresować szersze kręgi zaangażowanego religijnie laikatu, tj. specjalistów z problematyki życia rodzinnego, seksuologów, psychologów, wzorowe małżeństwa oraz członków ruchów kościelnych. Tej ewangelizacji nupturientów należa-łoby nadać model formacji w małych grupach, których uczestnicy mieliby szansę na zdobycie wiedzy o życiu we dwoje, a także dzieliliby się swoją wiarą, odpowiedzial-nością za drugiego człowieka i możliwościami świadectwa o Chrystusie w Kościele domowym i wspólnocie Ludu Bożego.